

**ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка
Степана Дем'янчука»**

**ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНО ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЦИВІЛЬНА БЕЗПЕКА**

для студентів

Освітньої програми: Психологія

Рівня вищої освіти: перший (бакалаврський)

На здобуття освітнього ступеня: бакалавр

За спеціальністю: 053 Психологія

Галузі знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Рівне - 2020 рік

Робоча програма: **ЦИВІЛЬНА БЕЗПЕКА.**

Галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Спеціальності 053 «Психологія».

Розробник: Риженко І.М - кандидат технічних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін

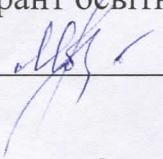
(Протокол 1 від 27.08. 2020 р.)

Завідувач кафедри доц. Микулець В.Ю.
(підпис)

Дата 27.08 2020 р.

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми «Психологія»

Гарант освітньо-професійної програми

 к.психол.н., доц. Мороз О.І.

Схвалено навчально-методичною комісією юридичного факультету

Протокол № 1 від 27.08.2020 року

_____ року Голова

©серпень, 2020

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Рівень вищої освіти, Галузь знань, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3 Загальна кількість годин (денна/ заочна форми навчання) – 90/90 Кількість змістових модулів – 3	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність: 053 Психологія	Вибіркова	
		Рік підготовки:	
		4-й	4-й
		Семестр	
		4-й	4-й
		Лекції	
		год. 20	год. 6
		Практичні, семінарські	
		год. 10	год. 4
		Самостійна робота	
		год. 60	80 год.
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю 8-й семестр: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Цивільна безпека» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Мета дисципліни: Формування належного світогляду у фахівців з вищою освітою та базових знань про системний підхід щодо оцінки закономірностей впливу небезпечних чинників на людину і закріплення відповідних фізіологічних та психологічних реакцій на ці чинники, та середовище з яким вона контактує.

Завдання дисципліни « Цивільна безпека » полягає у чіткому розумінні небезпечних і шкідливих чинників у ситуаціях, що виникають у середовищі проживання, навчання і праці людини.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні опанувати її основи, методику, проблеми, засвоїти знання та вміння.

Знати: основні означення, джерела небезпек, сферу небезпек як фактор рівня безпеки, суть ризику, фізіологічні та психологічні особливості людини, соціальні небезпеки та безпеку життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуаціях, стихійні лиха, класифікацію діючих виробничих чинників суть їх впливу, можливі негативні наслідки – захворювання, ураження, травми; вплив умов праці; види відповідальності за порушення правил охорони праці, прояв небезпек та їх попередження.

Вміти: класифікувати і аналізувати небезпеки, розв'язувати задачі про ризик, моделювати небезпечні ситуації, уникати небезпек, приймати дієві рішення щодо запобігання небезпек, застосовувати в своїй діяльності законодавчі і нормативні акти, аналізувати надзвичайні ситуації і стихійні лиха. Швидке обґрунтування вибору безпечних режимів, параметрів, виробничих процесів (в галузі діяльності) та проведення заходів щодо усунення причин нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві; Ефективне виконання функцій, обов'язків і повноважень з охорони праці на робочому місці, у виробничому колективі;

Засвоївши дисципліну «**Цивільна безпека**» майбутні бакалаври повинні володіти сукупністю загальнокультурних та професійних компетенцій з питань безпеки життєдіяльності, охорони праці, цивільного захисту у відповідних напрямках підготовки для вирішення професійних завдань, пов'язаних із гарантуванням збереження життя та здоров'я персоналу об'єкта в умовах небезпечних і надзвичайних ситуацій.

3.Програма навчальної дисципліни « Цивільна безпека » **Змістовий модуль 1. Безпека життєдіяльності**

Тема 3.1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик як кількісна оцінка небезпек.

Зміст теми. Модель життєдіяльності людини. Головні визначення – безпека, загроза, небезпека, надзвичайна ситуація, ризик. Безпека людини, суспільства, національна безпека. Культура безпеки як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства. Аксіоми безпеки життєдіяльності. Методологічні основи безпеки життєдіяльності. Системний підхід у безпеці життєдіяльності. Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек. Види небезпек: мікро- та макро-біологічна, вибухопожежна, гідродинамічна, пожежна, радіаційна, фізична, хімічна, екологічна. Критерії переходу небезпечної події у НС, одиниці виміру показників класифікаційної ознаки НС та їхні порогові значення у природному середовищі, виробничій, транспортній та інших сферах життєдіяльності. Класифікація НС за причинами походження, територіального поширення і обсягів заподіяних або очікуваних збитків.

Література: Основна 1,2,3,4. Допоміжна 2,3, 6.

Тема 3.2. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.

Зміст теми. Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ: землетрус, карст, осідання ґрунтів над гірничими виробками, зсув, обвал, ерозія ґрунту. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки та навколишнє середовище. Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних

явищ: сильного вітру, урагану, смерчу, шквалу, зливи, сильної спеки, морозу, снігопаду, граду, ожеледі.

Небезпечні гідрологічні процеси і явища: підтоплення, затоплення повеневими або паводковими водами, талими водами та в поєднанні з підняттям ґрунтових вод, підтоплення внаслідок затору льоду, вітрові нагони. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та наслідки.

Пожежі у природних екосистемах (ландшафтна, лісова, степова, торф'яна пожежа).

Вражаючі фактори природних пожеж, характер їхніх проявів та наслідки.

Біологічні небезпеки. Вражаючі фактори біологічної дії. Характеристика небезпечних патогенних мікроорганізмів: найпростіші, гриби, віруси, рикетсії, бактерії. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб (холера, сибірка, чума та ін.). Інфекційні захворювання тварин і рослин.

Література: Основна 4, 5, 7. Допоміжна 3,4, 6.

Тема 3.3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки.

Зміст теми. Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу. Класифікація, номенклатура і одиниці виміру вражаючих факторів фізичної та хімічної дії джерел техногенних небезпек.

Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки. Рівні виробничих аварій в залежності від їхнього масштабу.

Втрати міцності, деформації, провали і руйнування будівель та споруд. Пошкодження енергосистем, інженерних і технологічних мереж. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. Вимоги до транспортування небезпечних речовин.

Маркування небезпечних вантажів з небезпечними речовинами. Гідродинамічні об'єкти і їхнє призначення. Причини виникнення гідродинамічних небезпек (аварій). Хвиля прориву та її вражаючі фактори. Вимоги до розвитку і розміщення об'єктів гідродинамічної небезпеки. Загальні поняття про основи теорії розвитку та припинення горіння. Етапи розвитку пожежі. Зони горіння, теплового впливу, задимлення, токсичності. Небезпечні для людини фактори пожежі. Вибух. Фактори техногенних вибухів, що призводять до ураження людей, руйнування будівель, споруд, технічного устаткування і забруднення навколишнього середовища. Класифікація об'єктів за їхньою пожежо-вибухонебезпекою. Показники пожежо-вибухонебезпеки речовин і матеріалів. Законодавча база в галузі пожежної безпеки. Основи забезпечення пожежної безпеки підприємств, установ, організацій, Відповідальність за порушення (невиконання) вимог пожежної безпеки.

Джерела радіації та одиниці її вимірювання. Класифікація радіаційних аварій за характером дії і масштабами. Фази аварій та фактори радіаційного впливу на людину.

Механізм дії іонізуючих випромінювань на тканини організму. Ознаки радіаційного ураження. Гостре опромінення. Хронічне опромінення. Нормування радіаційної безпеки. Рівні втручання у разі радіаційної аварії. Вимоги до розвитку

і розміщення об'єктів атомної енергетики. Чорнобильська катастрофа: події, факти, цифри. Категорії зон радіоактивно забруднених територій внаслідок аварії на ЧАЕС. Режими захисту населення. Захист приміщень від проникнення радіоактивних речовин.

Класифікація небезпечних хімічних речовин за ступенем токсичності, здатності до горіння, впливом на організм людини. Характеристика класів безпеки згідно із ступенем їхньої дії на організм людини. Особливості забруднення місцевості, води, продовольства у разі виникнення аварій з викидом небезпечних хімічних речовин. Класифікація суб'єктів господарювання і адміністративно-територіальних одиниць за хімічною безпекою. Типологія аварій на хімічно-небезпечних об'єктах та вимоги до їхнього розміщення і розвитку. Захист приміщень від проникнення токсичних аерозолів. Організація дозиметричного й хімічного контролю.

Література: Основна 2, 5, 8. Допоміжна 1,2, 4.

Тема 3.4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС.

Зміст теми. Глобальні проблеми людства: глобальна біосферна криза, екологічна криза, ресурсна криза, мирне співіснування, припинення гонки озброєння та відвернення ядерної війни, охорона навколишнього природного середовища, паливно-енергетична, сировинна, продовольча, демографічна, інформаційна, ліквідація небезпечних хвороб.

Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження. Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі фактори; збройні напади, захоплення й утримання об'єктів державного значення; встановлення вибухового пристрою у багатолюдному місці, установі (організації, підприємстві), викрадання зброї та небезпечних речовин з об'єктів їхнього зберігання, використання, переробляння або під час транспортування. Класифікація об'єктів щодо забезпечення захисту від терористичних дій. Аналіз аварійних ситуацій під час технологічного тероризму.

Антитерористичні критерії оцінки уразливості та підвищення стійкості роботи об'єктів підвищеної безпеки. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини.

Особливості впливу інформаційного чинника на здоров'я людини та безпеку суспільства.

Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Корупція і криміналізація суспільства. Маніпуляція свідомістю. Розрив у рівні забезпечення життя між різними прошарками населення. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика. Алкоголізм та наркоманія. Зростання злочинності як фактор безпеки. Види злочинних посягань на людину. Поняття та різновиди натовпу. Поводження людини в натовпі. Фактори, що стійко або тимчасово підвищують індивідуальну імовірність наразитись на небезпеку.

Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Захисні властивості людського організму. Види поведінки людини та її психічна діяльність: психічні процеси, стани, властивості. Поняття про психоемоційні

напруження (стрес). Види напруження. Психотипи за реакцією людей на небезпеку. Частота змін стресових станів у людей, що знаходяться в районі НС. **Література:** Основна 5, 8, 10. Допоміжна 1, 4, 7.

Тема 3.5. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та території у НС.

Зміст теми. Правові норми, що регламентують організаційну структуру органів управління безпекою та захистом у НС, процеси її функціонування і розвитку, регламентацію режимів запобігання і ліквідації НС. Структурно-функціональна схема державного управління безпекою та захистом у НС в Україні з урахуванням правового статусу і повноважень органів влади. Органи управління, сили і ресурси з попередження та реагування на НС на державному рівні. Загальні норми законодавства, підзаконних актів, стандарти і технічні умови, технічні і адміністративні регламенти, що регламентують принципи і механізми регулювання безпеки, зниження ризиків і пом'якшення наслідків НС. Превентивні та ситуаційні норми: експертиза, ліцензування, сертифікація, аудит; підвищення технологічної безпеки виробничих процесів та експлуатаційної надійності об'єктів, підготовка об'єктів економіки і систем життєзабезпечення до роботи в умовах НС. Компенсаційні та регламентні норми: пільги, резервування джерел постачання, матеріально-технічних і фінансових ресурсів, страхування, спеціальні виплати, норми цивільної, адміністративної відповідальності та процедури їхнього застосування.

Зонування території за можливою дією вражаючих факторів НС. Основні показники рівнів небезпеки регіону, де знаходиться ВНЗ, які внесено у Паспорт ризику виникнення надзвичайних ситуацій області. Загальні засади моніторингу НС та порядок його здійснення. Застосування захисних бар'єрів та видів цивільного захисту: фізичного, постійно діючого функціонального, природного, комбінованого.

Загальні функції управління пов'язані з прогнозуванням, плануванням, регулюванням, координацією і контролем. Управлінське рішення, його сутність, правове, організаційне, інформаційне та документальне забезпечення. Загальна технологія та моделі прийняття управлінських рішень. Інформаційна підтримка та процедурне забезпечення прийняття й реалізації рішень пов'язаних з усуненням загрози виникнення НС або реагуванням на НС та організації ліквідування її наслідків.

Головні положення про навчання персоналу підприємств, установ і організацій діям та способам захисту в разі виникнення НС та аварій. Система інструктажів. Програми підготовки населення до дій у НС. Спеціальні об'єктові навчання і тренування. Функціональне навчання керівних працівників і фахівців, які організують та здійснюють заходи у сфері цивільного захисту.

Критерії та показники оцінки ефективності функціонування системи безпеки та захисту в НС об'єкту господарювання.

Література: Основна 2, 4, 6, 11. Допоміжна 4, 5, 6.

Тема 3.6. Правила надання першої медичної допомоги.

Зміст теми. Принципи надання першої долікарської допомоги. Надання першої допомоги при нещасних випадках. Втрата свідомості (ВС). Штучне дихання (ШД). Зовнішній масаж серця. Шок. Непритомність. Струс мозку. Кровотечі. Переохолодження. Відмороження. Перегрівання. Термічні опіки. Хімічні опіки. Ураження електричним струмом.

Література: Основна 1,2, 4 5.10,22..Допоміжна 3,4, 7.

Змістовий модуль 2. Основи охорони праці.

Тема 3.7. Соціально-економічні, правові та організаційні питання охорони праці.

Зміст теми. Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном. Основні розділи дисципліни «Основи охорони праці». Суб'єкти і об'єкти охорони праці. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці. Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників.

Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці». Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.

Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій.

Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці.

Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Структура НПАОП. Реєстр НПАОП.

Стандарти в галузі охорони праці. Система стандартів безпеки праці (ССБП). Міждержавні стандарти ССБП. Національні стандарти України з охорони праці. Санітарні, будівельні норми, інші загальнодержавні документи з охорони праці.

Акти з охорони праці, що діють в організації, їх склад і структура. Інструкції з охорони праці. Розробка та затвердження актів з охорони праці, що діють в організації.

Фінансування охорони праці. Основні принципи і джерела.

Література: Основна 15, 16, 19,20,21,22. Допоміжна 1,3, 4,5,6,7.

Тема 3.8. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці.

Зміст теми. Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення.

Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.

Література: Основна 15, 16, 17,18,19,20,21,22.Допоміжна 2,3, 4,5,6,7.

Тема 3.9. Основи виробничої санітарії та гігієни праці.

Зміст теми. Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами. Санітарно-захисні зони підприємств. Вимоги до розташування промислового майданчика підприємства, до виробничих та допоміжних приміщень. Енерго- та водопостачання, каналізація, транспортні комунікації. Вимоги охорони праці до розташування виробничого і офісного обладнання та організації робочих місць.

Література: Основна 15, 16, 18,19,20.Допоміжна 3, 4,5,6,7.

Тема 3.10. Джерела шкідливих та небезпечних чинників виробничого середовища , методи та засоби захисту від них.

Зміст теми. Робоча зона та повітря робочої зони. Мікроклімат робочої зони. Нормування та контроль параметрів мікроклімату. Заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату.

Склад повітря робочої зони: джерела забруднення повітряного середовища шкідливими речовинами (газами, парою, пилом, димом, мікроорганізмами). Гранично допустимі концентрації (ГДК) шкідливих речовин. Контроль за станом повітряного середовища на виробництві. Заходи та засоби попередження забруднення повітря робочої зони.

Вентиляція. Види вентиляції. Організація повітрообміну в приміщеннях, повітряний баланс, кратність повітрообміну. Природна вентиляція. Системи штучної (механічної) вентиляції, їх вибір, конструктивне оформлення.

Основні світлотехнічні визначення. Природне, штучне, суміщене освітлення. Класифікація виробничого освітлення. Основні вимоги до виробничого освітлення. Нормування освітлення, розряди зорової роботи. Експлуатація систем виробничого освітлення. Джерела штучного освітлення, лампи і світильники. Загальний підхід до проектування систем освітлення.

Джерела, класифікація і характеристики вібрації. Гігієнічне нормування вібрацій.

Методи контролю параметрів вібрацій. Типові заходи та засоби колективного та індивідуального захисту від вібрацій.

Параметри звукового поля: звуковий тиск, інтенсивність, частота, коливальна швидкість. Звукова потужність джерела звуку. Класифікація шумів за походженням, за характером, спектром та часовими характеристиками. Нормування шумів. Контроль параметрів шуму, вимірювальні прилади. Методи та засоби колективного та індивідуального захисту від шуму.

Інфразвук та ультразвук. Джерела та параметри інфразвукових та ультразвукових коливань. Нормування та контроль рівнів, основні методи та засоби захисту від ультразвуку та інфразвуку.

Література: Основна 17,18,19,20,21,22.Допоміжна 1,3, 4,5,6,7.

Тема 3.11. Профілактика травматизму та професійних захворювань. Відповідальність за порушення правил з охорони праці .

Зміст теми. Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Інциденти та невідповідності. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.

Література: Основна 15, 16, 22. Допоміжна 3, 4, 5, 6, 7.

Тема 3.12. Пожежна безпека

Зміст теми. Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин. Категорії приміщень за вибухопожежонебезпечністю. Класифікація вибухо-небезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон.

Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння.

Дії персоналу при виникненні пожежі. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах.

Література: Основна 15, 16, 17, 18. Допоміжна 3, 4, 5, 6, 7.

Змістовий модуль 3. Цивільний захист.

Тема 3.13. Організація цивільного захисту України. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити НС.

Зміст теми. НС, причини виникнення та складові системи їх моніторингу. Галузевий моніторинг за станом безпеки у відповідній сфері відповідальності центральних органів виконавчої влади. Найменування та визначення основних показників джерел природних НС та номенклатура, позначення, розмірність і порядок визначення параметрів уражальних чинників джерел техногенних НС, які контролюються і підлягають прогнозуванню.

Територіальний моніторинг за об'єктами, ресурсами, процесами і системами захисту та ліквідації НС, стану впровадження превентивних заходів щодо зменшення їхніх масштабів. Мережа спостереження і лабораторного контролю. Урядова інформаційно-аналітична система з НС, збирання, оброблення, передавання та збереження моніторингової інформації.

Методичні положення ідентифікації та паспортизації об'єктів господарювання щодо визначення потенційної небезпеки. Визначення та аналіз небезпек, пов'язаних з порушенням умов безпечної експлуатації ОГ. Виявлення небезпечних речовин та критичних умов їх прояву.

Методи розв'язання типових завдань щодо ідентифікації потенційно- небезпечних об'єктів (ПНО).

Основні етапи аналізу НС та прогнозування їхніх наслідків. Опис явищ, що прогнозуються, перелік вихідних даних. Способи виявлення потенційно-небезпечних зон з імовірними джерелами НС. Зонування територій за ступенем небезпеки.

Література: Основна 10, 11, 12, 13. Допоміжна 8, 9.

Тема 3.14. Планування заходів з питань цивільного захисту.

Зміст теми. Структурно-функціональна модель протидії НС (попереджувальна, компенсаційна, комплексна тощо). Загальні принципи превентивного та оперативного (аварійного) планування заходів щодо зниження ризиків і зменшення масштабів НС. Вимоги до складу, змісту та форми плануючої документації.

Методика розроблення планів з попередження НС. Комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів щодо запобігання та мінімізації наслідків НС природного характеру.

Особливості планування дій персоналу щодо локалізації і ліквідації аварійних ситуацій і аварій на ПНО та пом'якшення їхніх наслідків. Вимоги до складання та змісту) аналітичної і оперативної частини плану локалізації і ліквідації аварійних ситуацій.

Методика планування заходів із фізичного, функціонального, та комбінованого захисту персоналу, а також ліквідації наслідків НС, на основі прогнозу варіантів (сценаріїв) розвитку обстановки, аналізу власних та ресурсів третіх сторін щодо реагування на НС та ліквідації їхніх наслідків з урахуванням режиму функціонування системи.

Нормативно-методичні документи із створення і управління діяльністю спеціалізованих служб та (або) функціональних підсистем Єдиної державної системи цивільного захисту в залежності від профільного напрямку ВНЗ.

Плануючі документи з теоретичного і практичного навчання персоналу ОГ до дій у НС, організація і проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань з відпрацювання заходів за планами реагування на НС, локалізації та ліквідації аварій.

Література: Основна 11,12,13. Допоміжна 8,9.

Тема 3.15. Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і пожеж та противибуховий і протипожежний захист ОГ.

Зміст теми. Класифікація вибухо-, пожежонебезпечних зон. Характеристика ступенів руйнування.

Методи розрахунку характеристик зон ураження (радіусів зон руйнувань) при вибухах конденсованих речовин, газоповітряних, паливно-повітряних сумішей у відкритому та замкнутому просторі. Оцінка стійкості роботи ОГ внаслідок вибуху газоповітряної суміші.

Визначення категорій приміщень, будинків і споруд за вибухопожежною та пожежною небезпекою. Визначення ступеню їхньої вогнестійкості. Оцінка масштабу і характеру (виду) пожежі, прогнозування її розвитку, швидкості та напрямку поширення, площі зон задимлення і часу зберігання диму. Противибуховий та протипожежний захист ОГ, основні заходи захисту від техногенних вибухів та пожеж. Засоби усунення пожеж: стаціонарні, ручні та пересувні. Вимоги пожежної безпеки до шляхів евакуації. Планування дій

персоналу підприємств та організацій при пожежах. Методика розрахунку необхідного часу на евакуацію людей із приміщень різного призначення, у яких виникає пожежа

Розв'язування типових завдань з противибухового та протипожежного захисту: оцінки інженерної та пожежної обстановки в зонах ураження, що створюються під час техногенних вибухів;

протипожежний захист будівель і споруд та заходи і способи його досягнення; загальні розрахунки пожежної небезпеки приміщень та їхнього захисту за допомогою автоматичних пристроїв пожежогасіння

Література: Основна 10,11,12,13.Допоміжна 8,9.

Тема 3.16. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження

Зміст теми. Характеристики зон радіоактивного, хімічного та біологічного зараження. Визначення параметрів зон забруднення радіоактивними (РР) та небезпечними хімічними речовинами (НХР) під час аварійного прогнозування можливої обстановки за відповідними таблицями (класу стійкості атмосфери, напряму розповсюдження хмари, потужності рівня радіації, доз опромінення людей, приведеної величини часу початку і тривалості опромінення, довжини та ширини зон забруднення (для РР) та площі зони, глибини, часу підходу хмари забрудненого повітря до ОГ (для НХР), тривалості дії ураження РР, НХР. Розрахунок масштабів хімічного забруднення при довгостроковому прогнозуванні за еквівалентними значеннями небезпечно хімічних речовин в первинній і вторинній хмарі. Методика розрахунку зон проведення загальної та часткової негайної евакуації на ранній фазі розвитку радіаційної аварії;

Порядок нанесення зон радіоактивного та хімічного забруднення на картографічну схему (план, карту).

Розв'язування типових завдань з оцінки радіаційної та хімічної обстановки.

Превентивні заходи щодо зниження масштабів радіаційного та хімічного впливу на ОГ та АТО. Визначення комплексу заходів захисту персоналу і матеріальних цінностей ОГ та АТО у разі виникнення аварії на радіаційно чи хімічно небезпечному об'єкті. Протирадіаційний захист (термінові, невідкладні, довгострокові контрзаходи) в умовах радіаційної аварії, критерії для прийняття рішення щодо їхнього запровадження. Типові режими радіаційного захисту і функціонування ОГ в умовах радіоактивного забруднення місцевості.

Планування заходів із запобігання поширенню інфекційних захворювань з первинного осередку.

Розрахунок сил і засобів з:

- укриття виробничого персоналу в захисних спорудах, визначення коефіцієнту їхнього захисту від дії проникної радіації;
- організації спостережень та дозиметричного контролю;
- проведення робіт з дезактивації ОГ та АТО;
- організації санітарного обслуговування людей та знезаражування одягу і техніки;
- обмеження зони хімічного забруднення створенням рідинних завіс;

- розведення розливу водою;
- локалізації розливу твердими сипучими матеріал

Література: Основна 10,12,13 Допоміжна 8,9.

Тема 3.17. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків НС.

Зміст теми. Характеристика зон небезпечних геологічних процесів і явищ. Визначення показників, що характеризують ушкодження будівель, споруд та обсяги завалів у зонах НС, спричинених природними чинниками фізичного походження. Інженерна підготовка зсувних та зсувонебезпечних територій.

Характеристика зон затоплень, які виникають під час руйнування підпірних споруд (греблі) водосховищ. Визначення параметрів, характеру руху хвилі прориву при повному руйнуванні підпірних споруд водосховища. Розрахунок хвилі прориву при частковому руйнуванні греблі. Порядок нанесення на карту ділянки затоплення місцевості.

Розв'язання типових завдань з оцінки обстановки при затопленнях.

Заходи з мінімізації небезпечних наслідків, які запроваджуються завчасно та у разі загрози затоплення. Заходи щодо захисту населення при катастрофічних затопленнях.

Розрахунок сил і засобів при затопленні (підтопленні) населених пунктів.

Порядок розрахунку збитків за типами НС. Розрахунок загального обсягу збитків. Методика оцінки збитків від наслідків НС за основними його видами.

Література: Основна 10,12,13. Допоміжна 8,9.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Безпека життєдіяльності.												
Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик як кількісна оцінка небезпек.	4	1				3	6	1				5
Тема 2. Природні загрози та	4	1				3	6	1				5

характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.												
Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки.	4	1				3	5					5
Тема 4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС.	4	1				3	5					5
Тема 5. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та території у НС.	4	1				3	5					5
Тема 6. Правила надання першої медичної допомоги.	6	1	2			3	7		2			5
Змістовий модуль 2. Основи охорони праці.												
Тема 7. Вступ. Соціально-економічні, правові та організаційні питання охорони праці.	4	1				3	6	1				5

Тема 8. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною працію	4	1				3	6	1				5
Тема 9. Основи виробничої санітарії та гігієни праці.	5	2				3	5					5
Тема 10. Джерела шкідливих та небезпечних чинників виробничого середовища , методи та засоби захисту від них.	6	1	2			3	5					5
Тема 11. Профілактика травматизму та професійних захворювань. Відповідальність за порушення правил з охорони праці .	5	1				4	5					5
Тема 12. Пожежна безпека.	8	2	2			4	7		2			5
Змістовий модуль 3. Цивільний захист.												
Тема 13. Організація цивільного захисту України. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити НС.	5	1				4	5	1				4
Тема 14.	5	1				4	5	1				4

Планування заходів з питань цивільного захисту.												
Тема 15. Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і пожеж та противибуховий і протипожежний захист ОГ.	5	1				4	4					4
Тема 16. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження.	8	1	2			5	4					4
Тема 17. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків НС.	9	2	2			5	4					4
Усього годин	90	20	10			60	90	6	4			80

5.Теми семінарських занять

Навчальним планом семінарські заняття не передбачені.

6.Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна/заочна
1	Основи надання першої домедичної допомоги.	2/2
2	Джерела шкідливих та небезпечних чинників виробничого середовища , методи та засоби захисту від них.	2
3	Пожежна безпека	2/2

4	Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження	2
5	Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків НС	2
	Усього	10/4

7. Теми лабораторних занять

Навчальним планом лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна/заочна
1	Ідентифікація та оцінювання рівня небезпеки за допомогою імовірнісних структурно-логічних моделей, застосованих у відповідній галузі господарювання.	3/5
2	Комплекс заходів з запобігання природних НС та організації дій щодо усунення їхніх негативних наслідків.	3/5
3	Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ: сильного вітру, урагану, смерчу, шквалу, зливи, сильної спеки, морозу, снігопаду, граду, ожеледі.	3/5
4	Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження.	3/5
5	Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки.	3/5
6	Мета визначення ризику при НС.	3/5
7	Мета і загальна характеристика рятувальних та інших невідкладних робіт.	3/5
8	Фінансування заходів з ліквідації наслідків НС, відшкодування збитків постраждалим.	3/5
9	Порядок надання населенню інформації про наявність загрози або виникнення НС, правил поведінки та способів дій в цих умовах.	3/5
10	Соціально-економічні, правові та організаційні питання охорони праці	3/5
11	Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці	4/5
12	Основи виробничої санітарії та гігієни праці.	4/5
13	Джерела шкідливих та небезпечних чинників виробничого середовища, методи та засоби захисту від них	4/4
14	Пожежна безпека, порядок дій персоналу при пожежі	4/4

15	Основні причини травматизму та професійних захворювань.	4/4
16	Відповідальність за порушення правил з охорони праці .	5/4
17	Організація цивільного захисту України. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити НС.	5/4
	Усього	60/80

8.Завдання для опрацювання тем дисципліни

№ з/п	Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість балів
Змістовий модуль 1. Безпека життєдіяльності .					
1	Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик як кількісна оцінка небезпек.	Вивчення лекційного матеріалу.	Реферативні повідомлення, структурно-логічна схема, виконання тестових завдань	Основна 1,2,3,4 Допоміжна 2,3, 6.	3,3
2	Тема 2. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.	Вивчення лекційного матеріалу.	Тестування, конспект опрацьованого матеріалу, словник основних термінів	Основна 4, 5, 7. Допоміжна 3,4, 6.	3,3
3	Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки.	Вивчення лекційного матеріалу.	Усне опитування, перевірка підібраних ситуацій, виконання	Основна 2, 5, 8. Допоміжна 1,2, 4.	3,3

			тестових завдань		
4					
	Тема 4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристик и. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС.	Вивчення лекційного матеріалу.	Тестування, конспект опрацьованого матеріалу, словник основних	Основна 5, 8, 10. Допоміжна 1,4, 7.	3,3
5					
6	Тема 5. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та території у НС.	Вивчення лекційного матеріалу.	Усне опитування, перевірка підібраних ситуацій, виконання тестових завдань	Основна 2, 4, 6, 11. Допоміжна 4, 5,6.	3,3
	Тема 6. Правила надання першої медичної допомоги.	Вивчення лекційного матеріалу, опрацювання завдань практичного №1.	Анотування основних джерел з теми. Презентація основних положень за темою	Основна 1,2, 4 5.10,11.22. Допоміжна 3,4, 7.	3,5
Змістовий модуль 2.Основи охорони праці.					
7	Тема7. Вступ. Соціально-економічні, правові та організаційні питання	Вивчення лекційного матеріалу.	Усне опитування, перевірка підібраних ситуацій, виконання тестових	Основна 15, 16, 19,20,21,22. Допоміжна 1,3, 4,5,6,7.	3,3 3,3

	охорони праці.		завдань		
8	Тема 8. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці	Вивчення лекційного матеріалу.	Реферат на тему: “Охорона праці в закладах освіти”, укладання тестів, анотування основних джерел з теми	Основна 15, 16, 17,18,19,20, 21,22. Допоміжна 2,3, 4,5,6,7.	3,3
9	Тема 9. Основи виробничої санітарії та гігієни праці.	Вивчення лекційного матеріалу.	Усне опитування, перевірка підібраних ситуацій, виконання тестових завдань	Основна 15, 16, 18,19,20. Допоміжна 3, 4,5,6,7.	3,3
10	Тема 10. Джерела шкідливих та небезпечних чинників виробничого середовища , методи та засоби захисту від них.	Вивчення лекційного матеріалу, опрацювання завдань практичного №2	Реферат на тему: “Форма та зміст трудового договору», укладання тестів, анотування основних джерел з теми.	Основна 17,18,19,20, 21,22. Допоміжна 1,3, 4,5,6,7.	3,3
11	Тема 11. Профілактика травматизму та професійних захворювань. Відповідальність за порушення правил з охорони праці.	Вивчення лекційного матеріалу.	Усне опитування, перевірка підібраних ситуацій, виконання тестових завдань.	Основна 15, 16, 22. Допоміжна 3, 4,5,6,7.	3,3
12	Тема 12. Пожежна	Вивчення лекційного	Анотування основних	Основна 15, 16, 17,18.	3,5

	безпека.	матеріалу, опрацювання завдань практичного №3	джерел з теми. Презентація основних положень за темою.	Допоміжна 3, 4,5,6,7.	
Змістовий модуль 3. Цивільний захист.					
13	Тема 13. Організація цивільного захисту України. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити НС.	Вивчення лекційного матеріалу.		Основна 10,11,12,13. Допоміжна 8,9.	4
14	Тема14. Планування заходів з питань цивільного захисту.	Вивчення лекційного матеріалу.	Усне опитування, перевірка підібраних ситуацій, виконання тестових завдань.	Основна 11,12,13 Допоміжна 8,9.	4
15	Тема 15. Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і пожеж та противибухо - вий і протипо - жежний захист ОГ.	Вивчення лекційного матеріалу.	Анотування основних джерел з теми. Презентація основних положень за темою.	Основна 10,11,12,13 Допоміжна 8,9.	4
16	Тема 16. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження.	Вивчення лекційного матеріалу, опрацювання завдань практичного №4	Усне опитування, перевірка підібраних ситуацій, виконання тестових завдань	Основна 10,12,13 Допоміжна 8,9.	4

17	Тема 17. Оцінка інженерної обстановки та соціально- економічних наслідків НС.	Вивчення лекційного матеріалу, опрацювання завдань практичного №5	Анотування основних джерел з теми. Написання контрольної роботи	Основна 10,12,13 Допоміжна 8,9.	4
	Разом				60

9. Методи навчання

I. Організація, самоорганізація та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

- за джерелом передання і сприймання навчальної інформації: словесні (розповідь, бесіда, лекція, пояснення, інструктаж) і практичні (вправи, алгоритмізація, практична робота);
- за ступенем самостійності мислення студентів: репродуктивні і творчі методи;
- за логікою передання і сприймання навчальної інформації: індуктивні (узагальнення), дедуктивні (конкретизація), аналітичні, синтетичні – навчальний аналіз, синтез, установлення причинно-наслідкових зв'язків;
- за ступенем керівництва навчальною роботою студентів: самостійна робота студентів, робота з книгою.

II. Стимулювання та мотивація навчально-пізнавальної діяльності

Дидактичні (ділові, ситуативно-рольові та ін.) ігри, навчальні дискусії, інтерактивні методи навчання

III. Контроль і самоконтроль, аналіз та оцінювання результатів навчання

Індивідуальне і фронтальне опитування, письмові контрольні роботи

10. Методи контролю

1. Тестування.
2. Усне опитування.
3. Написання рефератів.
4. Поточний контроль знань, конспект.
5. Підсумковий тестовий модульний контроль.

11. Перелік тем рефератів до курсу “ ЦИВІЛЬНА БЕЗПЕКА ”

1. Людина як біологічний та соціальний об'єкт.
2. Забруднення навколишнього середовища.
3. Основні джерела антропогенного забруднення довкілля.
4. Гідросфера і здоров'я людини.
5. Забруднення атмосфери та ґрунтів.

6. Надзвичайні ситуації мирного часу та їх вплив на безпеку населення.
7. Надзвичайні ситуації воєнного часу та їх вплив на життєдіяльність людини.
8. Хімічні і біологічні фактори небезпеки.
9. Дії і правила поведінки населення при аваріях на АЕС.
10. Радіоактивне випромінювання, його характеристики і прилади контролю.
11. Захист продуктів харчування і води в умовах радіоактивного забруднення.
12. Засоби індивідуального захисту органів дихання та шкіри.
13. Аварії на виробництвах, де використовують сильнодіючі отруйні речовини.
14. Негативні фактори (куріння, алкоголь, наркоманія) та їх загроза життєдіяльності людини.
15. Проблема електромагнітної безпеки людини.
16. Класифікація джерел небезпеки, небезпечних та шкідливих факторів.
17. Небезпеки соціально-політичного характеру.
18. Психофізіологічні небезпеки та їх вплив на діяльність людини.
19. Надзвичайні ситуації природного походження.
20. Надзвичайні ситуації техногенного походження.
21. Запобігання надзвичайним ситуаціям та організація усунення їх негативних наслідків.
22. Організація та проведення рятувальних робіт при надзвичайних ситуаціях.
23. Виробнича санітарія та гігієна праці.
24. Виробничий травматизм. Поняття про травму, нещасний випадок, професійні захворювання.
25. Безпека в сучасному урбанізованому середовищі.
26. СНІД: джерела зараження та його профілактика.
27. Екстремальні ситуації криміногенного характеру, правила поведінки і способи усунення.
28. Самозахист: форми і методи самозахисту.
29. Захист особистої власності (пограбування квартири, викрадення автомобіля, дрібні крадіжки).
30. Безпека житла.
31. Психологічний і соціальний вплив на старіння людини.
32. Безпека роботи на персональному комп'ютері.
33. Індивідуальні якості і безпека.
34. Причини виникнення та розвиток терористичних організацій.
35. Терористичні організації сучасності: нова методика та організаційні структури.
36. Державний тероризм. Спецтероризм.
37. Методи боротьби з тероризмом.
38. . Фізіологічні і психофізіологічні характеристики людини.
39. Техніка безпеки при користуванні побутовим газом.
40. Людина в системі “людина-техніка-середовище”.
41. Небезпека використання мобільних телефонів.
42. Характеристики зорового аналізатора людини.
43. Надійність оператора.

44. Техніка безпеки при користуванні електроприладами.
45. Психофізіологічний стан особистості і безпека.
46. Індикатори сталого розвитку. Індекс людського розвитку.
47. Основні закони, правила та інші документи з БЖД.
48. Небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі.
49. Техногенні небезпеки.
50. Навчання персоналу підприємств, установ і організацій діям та способам захисту в разі виникнення НС та аварій.
51. Дії населення в надзвичайних ситуаціях.
52. Небезпеки та їх кількісні оцінки.
53. Психологічні особливості людини.
54. Основи здорового способу життя.
55. Правила поведінки у випадку автопригоди та аваріях інших транспортних засобів.
56. Причини виникнення пожеж та основи пожежної безпеки.
57. Надання першої медичної допомоги при побутових травмах.
58. Лазерне випромінювання та безпека роботи з лазерами.
59. Оцінка радіаційної та хімічної обстановки в НС.
60. Комбіновані сучасні небезпеки.
61. Правове та нормативне регулювання охорони праці.
62. Державне управління охороною праці в Україні.
63. Організація охорони праці на виробництві.
64. Навчання працівників з питань охорони праці.
65. Аналіз і профілактика травматизму та профзахворювань.
66. Виробниче середовище та його вплив на людину.
67. Умови праці на виробництві, їх класифікація й нормування.
68. Виробничі шкідливості та методи захисту від них.
69. Основи техніки безпеки на виробництві.
70. Основи пожежної безпеки на виробництві.
71. Електробезпека на виробництві. Освітлення виробничих приміщень.
72. Вплив шуму, вібрації, ультразвуку та інфразвуку на людину.
73. Охорона праці користувачів ПК.
74. Економічні аспекти охорони праці.
75. Перша долікарська допомога при нещасних випадках.

12. Питання, що винесено на залік.

1. Мета та основні завдання «Безпека життєдіяльності»
2. Основні положення Концепції національної безпеки України, що стосуються безпеки життя та здоров'я особи.
5. Основні поняття, визначення та терміни безпеки життєдіяльності.
7. Аксиома про потенційну небезпеку діяльності людини.
8. Джерела небезпеки та їх класифікація.
10. Концепція допустимого ризику.
11. Загальні положення управління ризиком.
12. Системи забезпечення життєдіяльності людини.
17. Значення гомеостазу для забезпечення безпеки організму людини

18. Роль нервової системи в забезпеченні життєдіяльності людини.
19. Основні характеристики аналізаторів організму людини.
20. Роль органів чуття в забезпеченні безпеки.
21. Психо-фізіологічний закон Вебера-Фехнера.
24. Дія наркотичних, лікарських та інших речовин на організм людини.
26. Характеристика середовища життєдіяльності людини.
27. Значення флори та фауни в забезпеченні життєдіяльності організму людини.
29. Роль біоритмів людини в забезпеченні її життєдіяльності.
30. Вплив духовних, соціальних та політичних чинників на життєдіяльність людини.
36. Загальна характеристика впливу людини на планетарні та космічні ресурси.
37. Основні джерела забруднення атмосфери, водних ресурсів та ґрунтів.
38. Основні види взаємодії та трансформації забруднень в оточуючому середовищі.
39. Негативні наслідки нераціонального природокористування
40. Основні причини деградації оточуючого середовища.
41. Причини та характер виникнення абіотичних природних небезпек.
42. Небезпека дії підвищених рівнів температури, вологості, тиску та швидкості руху повітря.
43. Загальні заходи і засоби захисту від бактеріальних та вірусних захворювань.
44. Небезпека життю та здоров'ю людей від отруйних рослин та грибів.
45. Небезпека контакту з тваринами, комахами та рибами.
47. Причини та характер виникнення техногенних небезпек.
48. Заходи захисту від небезпек, пов'язаних з транспортними засобами.
49. Заходи безпеки при використанні горючих, легкозаймистих і вибухонебезпечних речовин та матеріалів.
50. Заходи захисту від небезпек, пов'язаних з електричним струмом.
51. Основні заходи та засоби захисту від джерел випромінювання
52. Дія токсичних речовин на організм людини.
53. Основні заходи і засоби захисту від дії токсичних речовин.
54. Причини виникнення небезпек при експлуатації та утриманні житла
55. Загальні причини виникнення соціальних та політичних небезпек.
56. Загальна характеристика комбінованих небезпек.
57. Основні вимоги до технічного стану житлового фонду, інженерного обладнання, транспортних засобів, комунікацій, місць відпочинку та розваг.
58. Особливі заходи безпеки при використанні у побуті газу, токсичних, пожежо- та вибухонебезпечних речовин, електричного устаткування, посудин, що знаходяться під тиском, тощо.
59. Загальні правила користування та поведінки в приміщеннях житлових будинків і на прибудинковій території.
60. Вимоги щодо забезпечення санітарно-гігієнічного та епідемічного благополуччя населення.
61. Загальні правила на вулицях і дорогах, використання транспортних засобів та користування ними.

62. Причини виникнення, загальна характеристика та класифікація надзвичайних ситуацій.
63. Вимоги до систем сповіщення, організації зв'язку та медичної допомоги в надзвичайних ситуаціях.
65. Заходи для запобігання зсувів, пожеж та вибухів у житловому фонді.
66. Принципи та засоби захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій.
67. Дії адміністрації, персоналу та населення при виникненні надзвичайних ситуацій.
68. Організація ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.
69. Види ураження організму людини.
70. Послідовність дій при наданні першої долікарської допомоги.
71. Комплектація аптечки першої допомоги.
72. Підручні засоби для надання першої допомоги.
73. Правила зупинення кровотечі та обробки ран.
74. Правила та порядок дій при виведенні людини з непритомного стану та стану клінічної смерті.
75. Основні законодавчі та нормативні акти з питань безпеки життєдіяльності.
76. Органи нагляду і контролю за дотриманням вимог безпеки підприємствами, організаціями та населенням.
77. Принципи та методи забезпечення безпеки життєдіяльності.
78. Нормативна та організаційно-методична основа системи управління безпекою життєдіяльності.
79. Мета і загальна характеристика рятувальних та інших невідкладних робіт.
80. Порядок надання населенню інформації про наявність загрози або виникнення НС, правил поведінки та способів дій в цих умовах.
81. Розкрийте зміст поняття “виробниче середовище”.
82. Розкрийте зміст поняття “умови праці”. Які фактори впливають на них?
83. Назвіть суть і завдання охорони праці
84. Назвіть елементи умов праці. Наведіть приклади.
85. Дайте визначення санітарних норм. Яка їхня роль під час аналізу умов праці.
86. Назвіть завдання і мету управління умовами праці.
87. Як здійснюється оцінка умов праці на підприємстві?
88. За якими методиками оцінюються умови праці на підприємстві?
89. Розкрийте зміст та опишіть процедуру атестації робочих місць за умовами праці.
90. Чим відрізняються “оптимальні умови і характер праці”, “допустимі умови і характер праці”, “шкідливі і небезпечні умови і характер праці”?
91. Розкрийте суть поняття “виробничі шкідливості”. Наведіть приклади шкідливих виробничих факторів.
92. Який вплив мікроклімату на людину та які існують засоби по зниженню його негативного впливу?
93. Який вплив шуму та вібрації на людину та які існують засоби захисту проти їх дії?

94. Назвіть засоби захисту від випромінювання.
95. Назвіть заходи щодо зниження несприятливого впливу хімічних речовин.
96. Які небезпечні та шкідливі фактори мають місце при роботі на комп'ютері?
97. Як здійснюється техніко-економічна оцінка впливу виробничих шкідливостей на ефективність праці?
98. Розкрийте суть понять “професійні захворювання” та наведіть їхню класифікацію”.
99. Розкрийте суть понять “виробничі травми” та наведіть їхню класифікацію”.
100. Назвіть основні причини травматизму на виробництві

13. Розподіл балів, які отримують студенти за залік.

Поточне тестування та самостійна робота																
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						Змістовий модуль 3				
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15	Т 16	Т 17
3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,5	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,5	4	4	4	4	4
Підсумковий тест (залік) 40 балів.																
Загальна сума 100 балів.																

Змістовий модуль 1=(20) + Змістовий модуль 2=(20) + Змістовий модуль 3=(20) = 60+40 =100 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

14. Рекомендована література

Базова

1. Гайченко В. А., Коваль Г. М. Основи безпеки життєдіяльності людини. — К., 2002. Актуальні проблеми конституційного права України: підручник / за заг. ред. проф. Олійника А.Ю.—К.: «Центр учбової літератури», 2013.—554 с.
2. Основи безпеки життєдіяльності: Навч. посіб. / МОН України Тернопільський експериментальний інститут педагогічної освіти. — Тернопіль: Астон, 2002.
3. Пістун І.П., Піщенко В.Ф., Березовецький В.П. Безпека життєдіяльності. — Львів: «Світ», 1995. — 288 с.
4. Джигирей В.С., Жидецький В.Ц. Безпека життєдіяльності. — Львів: «Афіша», 2000. — 272с.
5. Заплатинський В.М. Безпека життєдіяльності. / Опорний конспект лекцій. - Київ: КДТЕУ, 1999. —208 с.
6. Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки: Навч. посібник/ В.В. Бегун, І.М. Наumenко - К.: , 2004. — 328с.
7. Березуцький В.В., Васьковець Л.А., Вершиніна Н.П. та ін. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / За ред.. проф. В.В. Березуцького. — Х.: Факт, 2005. — 348 с.
8. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти України I-IV рівнів акредитації/ за ред. /Є. П. Желібо, і В.М. Пічі. — Львів: Піча Ю.В., К.: "Каравела", Львів: "Новий Світ., 2002. — 328 с. 9.
- Касьянов М.А., Ревенко Ю.П., Медяник В.О., Арнаут І.М., Друзь О.М., Тищенко Ю.А. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. — Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2006. — 284 с.
10. Концепція освіти з напрямку "Безпека життя і діяльності людини" / В.О. Кузнецов, В.В. Мухін, О.Ю. Буров та ін. // Інформаційний вісник. Вища освіта. — К.: Вид-во наук.-метод. центру вищої освіти МОНУ, 2001. — № 6. — С. 6–17.
11. Ліпкан В.А. Безпекознавство: Навч. посіб. — К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2003. — 208 с.
12. Михайлюк В.О. Цивільний захист: Навч. посібник. Миколаїв: НУК, 2005. — ч.1. Соціальна, техногенна і природна безпека. — 136 с.
13. Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2008, - 158 с.
14. Яремко З.М. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. Львів. Видавничий центр ЛНУ ім. Ів. Франка, 2005.- 301 с.
15. Основи охорони праці: Підручник. 2-ге видання / К.Н.Ткачук, М.О.Халімовський, В.В.Зацарний та ін. — К.: Основа, 2006 — 448 с.
16. Запорожець О.І., Протоєрейський О.С., Франчук Г.М., Боровик І. М. Основи охорони праці. Підручник. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 264 с.
16. Основи охорони праці: /В.В. Березуцький, Т.С. Бондаренко, Г.Г.Валенко та ін.; за ред. проф. В.В. Березуцького. — Х.:Факт, 2005. — 480 с.
17. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. — 4-те вид., допов. і перероб. — К.: Університет «Україна», 2009. — 295 с.

18. Охорона праці: навч. посіб. / З.М. Яремко, С.В. Тимошук, О.І. Третяк, Р.М. Ковтун; за ред. проф. З.М. Яремка. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 374 с.
19. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І.П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум: Навч. посіб. – Суми: Університетська книга, 2009. – 540 с.
20. Рекомендації з організації системи охорони праці на підприємстві : Методичний посібник. – К.: ПП «РК» «Вектор», 2009. – 36с.
21. Охорона праці (Законодавство. Організація роботи): Навч. посіб. / За заг. ред. к. т. н., доц. І.П. Пістуна. – Львів: "Тріада плюс", 2010. – 648 с.
22. Методичні рекомендації з охорони праці для керівників та працівників з охорони праці медичних закладів. – К.: ТОВ «Ріда Стил», 2008. – 40с.
23. Ярошевський М.М. Словник термінів і понять з Безпеки життєдіяльності // М.М. Ярошевський, В.М. Ярошевська, Д.М. Диновський: навчальний посібник. - Рівне: УДУВГП, 2002.-216с.

Допоміжна

1. Ярошевська В.М. Безпека життєдіяльності: Підручник. – Рівне:РВЦ Українського державного університету водного господарства та природокористування, 2003. – 404с.
2. Гіроль М.М. Техногенна безпека // М.М.Гіроль, Л.Р.Ниник, В.Й.Чабан: Підручник. – Рівне: УДУВГП, 2004.- 452с.
3. Охорона праці та промислова безпека: Навч. посіб. / К. Н. Ткачук, В. В. Зацарний, Р. В. Сабарно, С. Ф. Каштанов, Л. О. Мітюк, Л. Д. Третякова, К. К.Ткачук, А. В. Чадюк. За ред. К. Н. Ткачука і В. В. Зацарного. – К.: _ 2009 – с.
4. Охорона праці (Законодавство. Організація роботи): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І. П. Пістуна. – Львів: “Тріада плюс”, 2010. – 648 с.
5. Охорона праці (практикум): Навч. посіб. / За заг. ред.. к.т.н., доц.. І. П. Пістуна. – Львів: «Тріада плюс», 2011 – 436 с.
6. Серіков Я. О. Основи охорони праці: Навч. посіб. – Харків, ХНАМГ, 2007. - 227с.
7. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці. – К.: Каравела, 2004. – 408 с.
8. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: Підручник.– К: Знання-Прес, 2007.– 487 с.
9. Цивільний захист: конспект лекцій / В. О. Васійчук, В. Є. Гончарук, О. С. Дацько, С. І. Качан, О. І. Козій ; МОНМС України, Нац. ун-т "Львів. політехніка". — Л., 2011. — 208 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
2. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua>.
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України <http://www.mon.gov.ua,osvita.com>.
5. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.

6. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rainbow.gov.ua/>.
7. Постійне представництво України при ООН <http://www.uaamission.org/>.
8. 9.Офіційний сайт Держгірпромнагляду. <http://www.dnopr.kiev.ua>
- 10.Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.
<http://www.mon.gov.ua>
- 11.Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України.
<http://www.mns.gov.ua>
- 12.Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України. <http://www.social.org.ua>
- 13.Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. <http://portal.rada.gov.ua>